

Rehberliğin Çeşitleri

1)Birey Sayısına Göre Rehberlik

A)Bireysel Rehberlik

Rehberlik ya da psikolojik danışma hizmetinin bir kişiye verilmesidir.

*Danışan ve uzmanın beraber çözebileceği problemler için başvurulan temel yöntemlerden biridir. Danışanın, problem veya problemlerini bireysel çerçevede ortaya koyması, .uzmanın bunu birebir ele almayı tercih etmesi ve ortaya konan problemlerin buna elvermesi durumunda uygulanır. Bireysel çerçevedeki problemlere örnek olarak; kendini ifade etmede güçlük, uykusuzluk, performans kaygısı, kaygılar ve korkular gibi konular gösterilebilir.

B) Grup Rehberliği

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetinin bir seferde birden çok kişiye verilmesidir.

Ortak bir tema çerçevesinde bir araya gelen kişilere yönelik, genellikle birden fazla uzman tarafından uygulanan bir modeldir. Ortak temalara örnek olarak uçuş korkusu, alkol ve madde bağımlılığı, yas, cinsel istismar, panik problemleri, sosyal kaygı, utangaçlık gibi konular gösterilebilir. Bu modelde paylaşım esastır. Kişiler, ortak sorunlar çerçevesinde birbirlerine destek olup, sorunlarına yönelik çözümleri birlikte oluşturup yaşamlarına geçirirler.

(* www.dbe.com.tr/hizmetlerimiz_yetiskin/default.asp?cntId=020104)

2)TEMEL İŞLEVLERİNE GÖRE REHBERLİK**

a) UYUM SAĞLAYICI REHBERLİK

Sınıf ortamında sorun öğrencilerin yada sorunlu öğrencilerin sınıfa adaptasyonunu sağlamada kullanılabilir. Utangaç içine kapanık , kavgacı, aşırı rahat, hiperaktif , öğrenme güçlüğü çeken öğrenciler bu rehberlik alanı içinde yardım görebilir yada başka tedavi yöntemlerine baş vurmaları için yönlendirilebilir.

Bu rehberliğin fonksiyonu problemlili öğrencilere tedavi vermek olmaktadır.(i.ethem çağdaş eğitimde pdr sy 100, 101)

Eğitim kurumlarında, uygulanacak rehberlik programlarında uyum sorunu gösteren bazı sorunları olan bireyler göz ardı edilmez rehberliğin temel işlevlerinden biride bu bireylerin uyum sorunlarını bulup incelemek böylelikle bireylerin uyum sağlayıcı davranışlar geliştirebilmelerini için gereken önlemleri alabilmektir. Okuldaki görevli davranışlar uyum sorunlarını bireyi teşhis ve terapötik teknikleri kullanarak. Psikolojik danışma yaparak tanıyıp ortaya çıkarabilirler.

b)YÖNELTİCİ REHBERLİK

Nasıl ki trafiği kilitlenmemesi için yönlendiren bir trafik polisi varsa . eğitim dede öğrencilerin karar vermede zorlandığında yardım eden bir servis vardır; buda yönlendirici servistir.

Meslek seçimi.

Alan seçimi

Katılacağı faaliyet seçimi

Seçeceği arkadaş grubu gibi daha bir çok alanda bireyin kargaşaya düştüğü durumlarda yardım etme sürecidir.

Bireylerin bireysel özelliklerinin birbirinden farklı olduğunu ve bu farklılıkların geliştirilebileceğini ve yönlenebileceğini savunur .rehberlik bu işlevini hem bireylerin özelliklerini hemde toplumun insan gücü ihtiyacını dikkate alarak yapar özellikle bireylerin gelecekte mutlu doyumlu bir hayat sürmeleri için gerekli yöneltici hizmet verilmelidir.

c) AYARLAYICI REHBERLİK

İhtiyaçlara cevap veren, öğrenciyi merkeze alan , çağın standartlarını yakalamış, yeniliğe gelişmeye açık , toplumun beklentilerini öğrenci davranışıyla örtüşür duruma getirmiş program hazırlanmasında program geliştirmecilere yardımcı olacak bir hizmettir

Program yapımcılar ve eğitim planlayıcılarına yardımcı olur.gençlerin ilgilerini yeteneklerine gereksinimlerine uygun eğitim faaliyetlerini hazırlanmasında görev alan yetkililere gerekli bilgileri sunar eğitim kurumlarındaki danışmanlar öğrencilerin sorunlarını bireysel niteliklerini gereksinimlerini koşullarını özelemlerini istek ve değerlerini gelecekte karşılaşılabileceği sorunları en iyi tanıma olanağına sahiptirler . bu nedenle bireyleri tanıma değerlendirme ve izleme yoluyla topladıkları bilgileri rahatlıkla program yapımcılarının geliştiricilerin hizmetlerine sunabilirler . ve böylelikle program geliştirme ve iyileştirmede.

d) GELİŞTİRİCİ REKBERLİK

Rehberliğin geliştirici işlevi gelişimsel rehberlik anlayışının ortaya çıkışıyla belirginleşmiştir . bir gelişim dönemini yaşayan birey yada öğrencinin bu dönemi ne kadar uygun ve başarılı yaşarsa ardından gelecek dönem ve gelişim dönemlerini de başarıyla yaşayacağı anlayışını taşıyan bu anlayış okul rehberlik programında bireylerin gelişim dönemlerini dikkate almayı gerekli kılmıştır bireyin en iyi şekilde gelişmesini sağlayacak yaklaşımların düşünce ve davranışların eğitim kurumlarında yerleşmesini sağlamak ve gelişimleri engelleyen faktörleri ortadan kaldırmak için yapılan tüm etkinlikler ve çabalar rehberliğin geliştirici işlevi olarak görülür.

e) ÖNLEYİCİ REHBERLİK

Sorun davranış ortaya çıkmadan engellemek amaçtır.bu amacı gerçekleştirmeye yönelik faaliyetler bütünüdür.

Rehberliğin önleyici işlevi özellikle bazı olumsuz durumların ortaya çıkmasından ve bu durumların birey üzerinde yaratacağı olumsuz sonuçları görülmeden önlemesini vurgular.örneğin ;kalabalık sınıflarda ortaya çıkan disiplin sorunlarını önleme konusunda bazı ön çalışmalar yapılabilir. Eğitim kurumlarında demokratik ortamların oluşturulması sınıflarda ve okulda disiplin ve özgürlüklerin dengeli bir şekilde yaşanması için yapılan çalışmalar ve olumsuzlukların ortaya çıkmadan önlenmesi rehberliğin önleyici işlevini göstermektedir.

f) TAMAMLAYICI REHBERLİK

Öğretim etkinlikleri tamamlama amacı güder. okulda yürütülen eğitim öğretim etkinliklerini yeterli düzeyde verimli olabilmesi için ve amaçlara ulaşılabilmesi için rehberlik hizmetleriyle birlikte gerçekleştirebilmesi gerekmektedir .bunu sağlayabilmek içinde eğitimcilerin öğretim hizmetlerini yürüten öğretmenlerin rehberlik bilgileriyle donatılmaları özelliklede gelişimsel gelişimsel rehberlik anlayışını kavramaları gerekmektedir.

Herhangi bir rehberlik uygulamasında bu işlevleri farklı ölçülerde görebilmenin mümkün olduğudur çünkü hedef tüm bu işlevlerin farklı gereksinimleri karşılamaya yönelik olmasıdır*

(*rehberlik ve psikolojik danışma yard.doç.Alim kaya'nın kitabı yard.doç dr. Asuman baysal' bölümü pdr de hizmet türleri)

PROBLEM ALANLARINA GÖRE REHBERLİK ÇEŞİTLERİ

1. Mesleki rehberlik

2 kişisel rehberlik

3. eğitsel rehberlik

a: mesleki rehberlik

Öğrenim seçimi , meslek seçimi ve eş seçimi hayatın üç önemli karardır. Bu üç karar, bireyin hayat tarzını ve bütün hayatının akışını etkiler. Ancak gençlerin çoğu temel eğitimi yada orta öğretimi bitirip, meslek seçme konusunda karar verme durumunda kaldıkları zaman şaşkınlığa düşmekte ve çoğu kez bütün hayatlarını geçirecekleri uğraşı alanları seçimlerini tesadüflere bırakmaktadır.

Doğru ve gerçekçi bir seçim yapılabilmesi için bireyin kendi yetenekleri ile ilgi duydukları meslekler hakkında etraflıca ve objektif yapılan incelemeler sonucunda edinilmiş bilgilere sahip

olması gerekir. Duygusal etmenlerle yapılan bu tür tercihlerin sonunda birey hayal kırıklığı ve küçüklük kompleksi bekler.

Mesleki rehberlik türlü meslekleri tanımaları ve kendi kişisel özelliklerine uygun olan mesleği seçmeleri, mesleklere hazırlanmaları ve mesleklerde gelişmeleri amacı ile bireye yapılan yardım olarak tanımlanabilir. Nitekim mesleki rehberlik kavramını ilk kez kullanan parsons (1909) bu kavramı bir meslek için hazırlamada, mesleğe giriş yollarını aramada, mesleği seçmede, etkili ve başarılı bir meslek adamı haline gelmede bireylere dönük bir yardım süreci olarak belirtmiştir.

Mesleki rehberlik çalışmalarının aşamaları

1 Öğrencileri tanıma

2 Mesleklerin incelenmesi

3 Bireylerin kişisel yetenekleri ile mesleklerin gerektirdiği özellikler arasında bağlantı kurma

a- Öğrencileri tanıma :

Öğrenciyi tanıırken dikkat edilecek hususlar şunlardır: fiziksel özellikler, kişisel özellikler, akademik özellikleri ve sosyal şartlardır.

b- Mesleklerin incelenmesi:

Meslekler incelenirken şu sorulara yanıt aranır: mesleğin esasını oluşturan işin özellikleri nelerdir? , çalışma ortamı, çalışma koşulları, çalışmada aranan nitelikler , mesleğe giriş için sınırlamalar, meslekte personel ihtiyacı.

2- Kişisel rehberlik

Kişisel –psikolojik sorunlar ile ilgili rehberlik fikri , ruh sağlığı hareketi ile doğmuştur. Kişisel rehberlik problemler ile ilgili rehberlik, yalnız bireyin kendine alması ve bulmasına yardım etmek ile yetinmez. Özel yeteneklerin erken bulunup çıkartılmasına ve bu yeteneklerin gerektirdiği şekilde gelişmesine yardım eder. Bu sebeple, her öğrenim seviyesinde , öğrencilerin kişisel ve sosyal ihtiyaç ve problemlerini saptamak, rehberlik ve danışma programının yapacağı temel işlerden biridir.

Öğrencinin kişisel-psikolojik problemlerini şu alanlarda toplamak mümkündür :

A. Beden ve sağlık ile ilgili problemler

B. Başkaları ile ilişki, boş zaman faaliyetleri gibi sosyal ilişki problemleri

C. Marazi korkular ve endişeler

D. Kendine güvenememek gibi heyecansal hayat ile ilgili problemler

E. Cinsiyet, aşk ve evlenme ile ilgili problemler

F. Parasal sorunlar

G. Ahlak kuralları, din ve idealler ile ilgi sorunlar

Orta dereceli okullardaki çocukların beden , coşku ve toplumsal sorunları yanında derslere iyi hazırlanmama ve meslek, yahut okul seçme sorunları da vardır. Okulun rehberlik programı , bunları da ele almalıdır. Bu konulara da öğrencileri aydınlatıcı önlemler zamanında alınmalıdır.

3- Eğitsel rehberlik

Bireyin eğitim ve öğretim çalışmalarında karşılaştığı güçlükleri gidermek amacı ile yapılan etkinliklerin tümüne denir.

Eğitsel rehberlikte ele alınacak konular:

- a. Seçmeli derslerin seçimine yardım etmek
- b. Verimli çalışma yolların öğretmek
- c. Öğrenme güçlüklerini gidermek
- d. Öğretim alanlarını tanıtmak
- e. Ders dışı etkinlikleri tanıtmak

Yukarıda ele alınan rehberlik konularını okulda gereği gibi uygulanması , öğrencilerin başarılarını yükseltecektir. Yeter ki bu konular gerçekten bir sorun olarak görülsün ve üzerinde durulsun.

HİZMET ALANLARINA GÖRE REHBERLİK

Günümüzde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin en yaygın uygulamalarına eğitim kurumlarında rastlanmaktadır. Bununla birlikte psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin toplumun başka kurumlarında da giderek yaygınlaştığı görülmektedir. Bunlar arasında sağlık kurumları, sosyal hizmet kurumları, endüstriyel işletmeler, ceza ve tutukevleri, ordu psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları ile dikkat çeken kurumlardır. Buna göre psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini, hizmet alanlarına göre şöyle sıralayabiliriz:

- 1) Eğitim Alanında Psikolojik Danışma ve Rehberlik
- 2) Sağlık Alanında Psikolojik Danışma ve Rehberlik
- 3) Sosyal Yardım Alanında Psikolojik Danışma ve Rehberlik
- 4) Endüstri Alanında Psikolojik Danışma ve Rehberlik
- 5) Ceza ve Tutukevlerinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik

6) Ordu Alanında Psikolojik Danışma ve Rehberlik

1)Eğitim Alanında Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Rehberlik hizmetlerine gereksinim duyulan ilk alan eğitimidir. Eğitim kurumlarında ;öğrencilerin bedeni, zihni, ahlaki ve sosyal açıdan Türk Milli Eğitiminin temel amaçlarına uygun bir şekilde gelişebilmeleri, kendi problemlerini çözebilmeleri, çeşitli alanlarda beklenen uyumu sağlayabilmeleri, ilgi ve yeteneklerine uygun bir öğrenim görebilmeleri, bir mesleğe yönlendirilebilmeleri konusunda kendilerine sistemli ve sürekli bir yardım sağlanabilmesi amacıyla rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi gereklidir.

Eğitim alanında yürütülen hizmetleri birbirini tamamlayan hizmetler olarak üç boyutta görebiliriz. Bunlar;

☐ Yönetim

☐ Öğretim

☐ Öğrenci kişilik hizmetleridir.

Eğitim alanında rehberlik bireyin bir bütün olarak gelişmesine yardımcı olan tüm hizmetlerle yakından ilgilidir.

2)Sağlık Alanında Rehberlik

Sağlık alanında özellikle de psikiyatri bölümlerinde ve ruh sağlığı merkezlerinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin benimsendiği, tıp merkezli uzmanlarla(Psikiyatristler), tıp kökenli olmayan(Psikologlar, Psikolojik Danışmanlar) hizmetlerini işbirliği içinde yürüttükleri görülmektedir.

Özellikle sağlıkla ilgili koruyucu temel bilgilerin halka ulaştırılması açısından rehberlik hizmetleri önemlidir. Örneğin Ana-çocuk Sağlığı Merkezleri, Sağlık Ocakları ve benzeri kurumlarında bireylerin ruh ve beden sağlıklarını korumaya yönelik çalışmaların, bu alanda uzmanlaşmış kişilerce ve çağdaş rehberliğin ilkeleri ve yaklaşımları ışığında yürütülmesi oldukça yararlı olmaktadır.

4)Sosyal Yardım Alanında Rehberlik

Sosyal yardım kurumları; mediko-sosyal merkezler, yaşlılar için huzurevleri, Çocuk Esirgeme Kurumları, Kızılay Derneği ve sosyal yardım kurumları gibidir. Sosyal yardım kurumlarındaki bireyler;ruh sağlığı açısından risk gruplarıdır.Bu grupların ruh sağlığının korunması ve geliştirilmesi için bu kurumlarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine duyulan gereksinim giderek artmaktadır.

Örneğin; korunmaya gereksinim duyan yaşlıların bulunduğu huzurevleri yaşlıların temel gereksinimlerinin karşılandığı kurumlar olarak işlev görürken, yaşlıların yalnızlık, işe yaramazlık duygularıyla başa çıkmada psikolojik yardım görevini üstlenmektedir.

Çocuk Esirgeme Kurumları; korunmaya muhtaç çocukların kendilerine ve ülkelerine yaralı olacak şekilde yetişmelerini sağlamak, onların haklarını ve sağlıklarını korumak amacıyla kurulmuştur. Bu durumda çocukların kişiliklerinin gelişmelerini sağlamakta temel amaç olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun gerçekleştirilmesi de, bu kurumlardaki etkili rehberlik hizmetlerinin sağlanmasıyla mümkündür.

Kızılay Derneği, doğal afetler sonucu zorda kalan insanlara yardım hizmeti sunan kurumdur. Zorda kalan insanlara gerekli psikolojik desteği verebilmek yine rehberlik hizmetleriyle mümkündür. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Kurumunun amacı, hizmet götürdüğü insanlara en etkili hizmeti sunmaktır.

5)Endüstri Alanında Rehberlik

Bu alandaki rehberlik hizmetleri ağırlıklı olarak; sanayi kuruluşlarında işlerin karmaşıklaşmış çeşitlenmesi sonucu ortaya çıkan uyumsuzlukla ve bunların doğurduğu sorunlarla başa çıkmada, personelin seçimi ve personelin kariyer gelişimine yardımcı olmada, çalışanların iş yaşamıyla bağlantılı streslerinin azaltılmasında, iş arayanların meslekler konusunda bilgilendirilmesinde mesleğe yetiştirmede işlev görmektedir.

6)Ceza ve Tutukevlerinde Rehberlik

Çeşitli sebeplerle suç işlemiş kişilerin topluma kazandırılmasında yardımcı olmaktadır. Son yıllarda etkili olmaya başlamıştır.

7)Ordu Alanında Rehberlik

Bu rehberlik alanında askerlikle ilgili kişilerin sosyal yaşama uyum sağlamalarında yardımcı olmaktadır

EĞİTİM KADEMELERİNE GÖRE REHBERLİK

Her eğitim kademesinde bulunan bireylerin problemleri ve rehberlik gereksinimleri birbirinden farklıdır. Bu nedenle temel ilke ve anlayışlar aynı olmak kaydıyla her eğitim kademesinde bulunan öğrencilere sunulacak olan psikolojik ve rehberlik hizmetleri farklılaşıp çeşitlenebilir.

Eğitim Kademelerine Göre Rehberlik

- Okul öncesi eğitimde rehberlik
- İlköğretimde rehberlik
- Ortaöğretimde rehberlik
- Yükseköğretimde rehberlik, olarak sınıflandırılabilir.

Okul Öncesi Eğitimde Rehberlik: Okul öncesi eğitim 0-6 yaş gurubu çocukları kapsar. Okul öncesi dönem, çocuğun gelişiminin oldukça hızlı olduğu bir dönemdir.

Bu dönemde verilen eğitim, çocuğun ilerdeki yıllarına yön vermektedir. Çocukluk yıllarında kazanılan davranışların büyük bir kısmının, yetişkinlikte bireyin tavırlarını, alışkanlıklarını, inançlarını ve değerlerini özetle kişilik yapısını biçimlendirdiği bilinmektedir.

Ülkemizde okul öncesi eğitim veren kurumlar resmi ve özel anaokulu ve anasınıflardır.

Bütün bu gelişmeler içinde, okul öncesi eğitim döneminde çocukların her yönüyle sağlıklı gelişmeleri için rehberlik hizmetiyle birlikte yürütülmesi gerçeği ortaya çıkmıştır.

Özellikle bu dönem için rehberlik hizmetleri, çocuğun kendini kabul, özgüvenini geliştirme, benlik kavramını oluşturma, sosyalleşmeyi sağlama, bağımsızlığını kazanma, bedenini kullanma, merakını gidererek hayal ve isteklerini açığa vurma gibi gereksinimlere yönelik etkinlikleri kapsayacaktır.

İlköğretimde Rehberlik: İlköğretim kavramı, 6-14 yaşları arasındaki çocukların sekiz yıllık eğitim sürecini ifade eder. İlköğretim okullarının birinci yılından beşinci yılın sonuna kadar olan bölüme birinci kademe, altıncı yıldan sekizinci yılın sonuna kadarki bölümüne de ikinci kademe denmektedir.

İlköğretimdeki çocuklar, beşinci yıla kadar ikinci çocukluk dönemi özelliklerini yaşarlar. Bu yıldan sonra ergenlik dönemine girmektedirler.

Böylelikle 1. kademe öğrencilerinden farklı, bedensel, cinsel, bilişsel, duyuşsal ve toplumsal sorunlarla baş etmek zorunda kalmaktadır. Ülkemizde ilköğretim düzeyinde rehberlik hizmetlerinin sunulması konusuna ilgi yoğunlaşmıştır.

İlköğretim süresince öğrencilere verilecek rehberlik hizmetlerinin temel amacı, her yönden bireylerin kendilerini tanıyabilmelerini sağlamaktır.

☐ Birey bir bütündür. Bireyin gelişmesi devamlıdır. Bu nedenle birey ilköğretim yıllarında da bir çok gelişme problemiyle karşılaşmaktadır. Ancak, rehberlik sadece problemlili çocuklara sunulan bir hizmet değildir. Normal çocuklarında gelişme ve uyum oluşturmada yardıma gereksinimleri olabilir.

☐ Temel eğitim yılları, çocuğun kişilik gelişimi açısından kritik bir öneme sahiptir. Tutumlar, alışkanlıklar, değerler erken yaşta kazanılmakta ve ileride değişmeleri oldukça güç olmaktadır.

☐ İlköğretim öğrencileri arasında bireysel farklılıkların fazlaca görüldüğü bir eğitim düzeyidir. İlköğretimde çocuklara bireysel farklılıklara duyarlı uygun gelişim ortamlarının sağlanabilmesi için rehberlik hizmetleri gereklidir.

2 Temel eğitimi bitirdikten sonra çocukların ilgi ve yeteneklerine uygun işlere yerleştirilmelerinde, eğitimlerine devam edeceklerse kendilerine uygun bir program ya da okula yönlendirmeleri konusunda yardıma gereksinimleri vardır.

Ortaöğretimde Rehberlik: Ortaöğretim okulları, ilköğretime dayalı olarak, 15-18 yaş grubu öğrencilere üç yıllık öğretim veren, genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarıdır. Temel hedefi, bireyleri yüksek öğretime ve yaşama hazırlamaktır. Tüm ortaöğretim kurumlarında, eğitim öğretim uygulanırken, bireylerin gereksinimleri, istekleri ve yetenekleri ile toplumun insan gücü gereksinimi arasında bir denge kurulması dikkate alınır. Bu okullara devam eden öğrencilerin gelişmeleri, gereksinimleri ve sorunları, ilköğretim okullarınınkinden belirgin şekilde farklılaştığı için, psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin özel amaçları, kullanımı, yöntem ve teknikleri ortaöğretim kurumlarında farklılaşmak durumundadır. Zaten ortaöğretim döneminde, rehberlik hizmetlerinin yaygın olarak sürdürülmesi; “ortaöğrenim yani gençlik” döneminin özelliğinden kaynaklanmaktadır.

Lise yılları genel olarak, gençlik döneminin, “ergenlik” basamağıdır. Bireyin kimliğini aradığı kararsızlıklar, belirsizlikler yaşadığı, kendi bedenindeki değişimleri, değerlerinde ve tutumlarındaki farklılaşmayı hissettiği ergenlik basamağı, yardıma gereksinim duyulan en önemli devrelerden biridir. Ancak, rehberlik anlayışının varolduğu, bireye gereksinimlerine yönelik çeşitli yardım hizmetlerinin sunulduğu bir eğitim-öğretim ortamı, bu devreyi sağlıklı bir biçimde aşabilmesi için ona yardımcı olabilir.

EĞİTİM KADEMELERİNE GÖRE REHBERLİK

ORTAÖĞRETİMDE REHBERLİK

Ortaöğretim okulları ilköğretime dayalı olarak 15-18 yaş grubu öğrencilere 3 yıllık eğitim veren genel, mesleki ve teknik eğitim kurumlarıdır. temel hedefi bireyi yükseköğretime ve yaşama hazırlamaktır. Ortaöğretimde rehberlik hizmetleri örgütlü, programlı olarak yürütülebilirse, ergenin hem kişisel hem de mesleki ve eğitsel sorunlarının çözülmesine yardım edebilir. Bu yardım hizmetler, rehberlikte bilgi verme, yöneltme ve yerleştirme hizmetlerinin kapsamına girmektedir. Birey kendini tanıyarak geliştirirken, bilinçli ya da farkında olmadan aldığı kararları ayırır, kararlarında doğru bilgilere dayanır, içsel karmaşa ve çatışmalardan haberdar olur, kendini doğru ve rahat ifade edebilecek yetiler kazanır, başarıya götüren çalışma alışkanlıkları kazanır. Böylece daha sağlıklı ilişkiler kurabilir ve en önemlisi yaşamın büyük bir parçasını oluşturacak mesleği için, olgunlaşmaya başlar ve isabetli seçim yapabilir.

ORTAÖĞRETİMDE MESLEKİ REHBERLİK

Mesleki rehberlik, gerçekte yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bu nedenle bireyin gelişim sürecinin her döneminde başarılması gereken mesleki gelişim görevleri vardır diyebiliriz. Mesleki

gelişim görevleri ve mesleki gelişim kavramları, mesleki olgunluk kavramını ortaya çıkarmıştır. Mesleki olgunluk, bir anlamda bireyin meslek seçimi ile başa çıkma biçimidir. Araştırmacılar tarafından, mesleki bilgilerin belirginleşmesi, meslek tercihlerinin tutarlığı, meslek tercihlerinde akılcı olma şeklinde vurgulanmaktadır.

Kısacası mesleki rehberlik, "gençlerin çeşitli meslekleri tanımaları ve kendi özelliklerine uygun meslekleri seçerek, bu mesleklere hazırlanma ve mesleki yönden gelişmeleri için yapılan bir yardımdır."

Mesleki rehberliğin görevi başlangıçta "iş seçimine yardım" olarak anlaşılırken giderek "meslek gelişimine yardım" olarak görülmeye başlanmıştır. Mesleki rehberlik iş seçimine yardım olarak anlaşıldığı ve bilgi verme fonksiyonu ağır bastığı sürece bu işleri "öğretmenler" ve "iş bulma kurumu uzmanları" yürütürken, meslek gelişimine yardım yolu olarak artık mesleki danışma hizmetleri önem kazanmış ve "profesyonel" elemanlara gereksinim artmıştır.

Ortaöğretimde de mesleki rehberlik hizmetlerinin temel amaçları, bireyin karar verme ve problem çözme becerilerini öğrenmesi, meslekleri inceleme ve mesleki tercihlerini belirlemesi, çalışma alışkanlıkları ve işbirliği becerilerini geliştirmesi, bireysel-sosyal becerileri oluşturma ve geliştirmesi, yaşam tarzı ve boş zaman etkinlikleri ile meslek tercihi ilişkisini kurması, iş arama ve iş bulma yollarını öğrenmesi şeklinde belirtilebilir.

YÜKSEK ÖĞRETİMDE REHBERLİK

Yüksek öğretim kurumlarında bireylere sunulacak rehberlik hizmetleri, diğer öğretim basamaklarındaki eğitim sürdüren kurumlara göre; özellikle öğrencilerin özellikleri, amaçları ve işleyiş tarzı gibi açılardan farklılıklar taşımaktadır.

Örneğin; öğrencilerin özellikleri değerlendirildiğinde, üniversite ya da yüksek öğretim öğrencilerinin içinde bulunduğu "gençlik döneminin" insanın geleceğini etkileyip biçimlendiren kararların alındığı, kimliğin büyük ölçüde tamamlandığı önemli bir dönem olduğunu söylemek mümkündür.

Üniversite öğrencileri, bağımsızlık, cinsel kimlik ve kişisel benlik yönünden gelişimlerini sağlayarak, uygun davranışları edinirken, öğretimleri süresince, beslenme, barınma, başarılı olma, aile kurmaya hazırlık, kız-erkek arkadaş ilişkilerini sağlıklı sürdürme, mali koşullarını uygun tutma, sağlığını koruma ve doğal olarak seçtiği meslek için hazırlık yapma gibi sorunlarla da baş etmek zorundadır.

Yüksek öğretim kurumlarındaki rehberlik hizmetlerinin "öğrenci kişilik hizmetleri" adıyla oluşturacak birimler altında toplanarak işlev görmesi, işlevsel açıdan yararlı görülmektedir. Yüksek öğretimde öğrenci kişilik hizmetleri işlevsel açıdan öğrencilerin kaydından, barınma, beslenme, sınav,

başarı durumu, not, sağlık, spor, sosyal faaliyetler, psikolojik danışma vb. gibi bir çok alanda yarar sağlamaktadır.

Yüksek öğretim amaç olarak, ilk ve ortaöğretimde verilen genel eğitim amacından da farklılaşmaktadır. Artık üniversiteler, toplumların kalkınmasında, gelişmesinde, saygınlığında öncü, ekonomik ve siyasal yaşamda etkin rol oynayan kültürel iletişim merkezleri haline dönüşmüştür yüksek öğrenim gençlere belli iş, meslek alanlarında bilgiler, tavırlar ve beceriler kazandırıp, yetiştirmeye çalışırken bilimsel araştırmalar yapma, bilgi üretip yayma, lisans üstü öğretim sağlama gibi amaçları da gütmektedir.

KAYNAKLAR

–ÇAĞDAŞ EĞİTİMDE PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK PROF DR İBRAHİM ETHEM ÖZGÜVEN

–PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK YARD DOÇ DR ALİM KAYA

–REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK İ.Ü EDEBİYAT FAKÜLTESİ (55-65)

— Demirel Özen, Can Gürhan, Kaya Zeki, Gelbal Sabahattin, Ateş Ersin, Boztaş Ersin, Pegem Yayıncılık.
Rehberlik Ders Kitabı